خەڵاتی نۆبڵهانیدا مراستی نوێبدرکێنم

گفتوگۆ لەگەڵ (ئۆرهان پاموك)

و:کارزا نمحەمەد

ئۆ رها نپا مو کله خێزا نێکی د ه وڵه مه ند له تو رکیا له د ا یکبو و ه ، کۆلیژی بینا سا زی له کۆلیژی ته کنیکی ئه سته نبو ڵته وا وکردووه ، پا شا نله کۆلیژی رۆژنا مه نو وسی له زا نکۆ ی ئه سته نبو ڵد ه ستی به خو ێند نکرد وله وبوا ر ه دا چه ند ینبه رهه می هه یه . یه که مین به رهه می پا موك ، نا وی (تا ریکی ونور) ه وله لا یه ندا مه زرا وه ی چاپ وپه خشی میللیه ته وه خه ڵاتی ئه ده بی پێبه خشرا.

نا وبرا وچه ند ینلێکۆڵینه وه ی له سه رکو شتا ری ئه رمه نییه کا نله سا ڵانی سه ره تا ی جه نگی جیها نی یه که مو کو شتا ری کورد ه کا نی تو رکیا (له سه رد ه می سا ڵا نی ١٩٨٠ تا ئێستا) هه یه ، هه ربۆیه شه له لا یه نشۆ ڤێنیسته کا نی تو رکیا و ه سکا ڵا ی یا سا یی له سه رتۆما ر کراوه .

دواجارلەساڵی(٢٠٠٧)دالەلایەنبونیادی نۆبڵەوەبەهۆی سێیه مینبه رهه می پا موککه نا وی (قه ڵا ی سپی) یه ، خه ڵا تی نۆبڵی ئەدەبی پێبەخشرا.

ئه مه شنو ێترینگفتو گۆ یه له گه ڵ پا موکدا که له پێشا نگا ی په رتو کی فرا نکفۆ رتی (٢٠٠٨)ئه نجامدراوه .

****

*نزیکه ی دووساڵله مه وپێش، ئاگادارکرایته وه که ده بیته به ده ستهێنه ری خه ڵا تی نۆ بڵی ئه ده بیا ت . به نۆ رێنێکبۆ دووسا ڵی ڕا بردوو، ئا یا ژیا نتو ه کنو سه ر گۆرانی به سه رداهاتووه ؟

– ئه وسا ته ی هه واڵی خه ڵا تی نۆ بڵمبیست ، یه که مینپا ڵنه ری له نا کا و ی غه ریزه یی و به هێز مبۆ و تنی ڕا ستییه کا نتیا د ا بزووت. ئه مخه ڵاته ژیانمی گۆری، به ڵام نه رێته کا نی کا ری نه گۆ ڕیم . هێشتا شبه د یسپلینێکی ورد ، زووله خه وهه ستا ن ، نوسین، درێژه دانبه مبه رنامه ی کات دابه شکردنه وها وشێوه کانییه وه پا به ندم. له گه ڵ هه مووئه ما نه شدا ، به ڵا ئه مخه ڵا ته ژیا نی گۆ ریم ، به نا وبا نگتری کرد م ، ئه م هه مووخوێنه ره نوێیه ی له گه ڵ خۆیدا هێنا وژیا نمی که مێ سه خترکرد ، هه رکا رێك ئه نجا می د ه د ه م ، سیا سیتره له وشته ی که چاوه ڕێی بووم.

* سا ڵا نێکله مه و پێشکا تێکخه ڵا تی ئا شتی (ڕیزه په رتوکی ئه ڵما نی) یتو ه رگرت ، له فر ا نکفۆ ر تو تا ر ێکتپێشکه شکر د وله وکا ته دا د ه ربا ره ی ئه وروپا وتورکیا په یڤیت ، و تتتو رکیا خه و به ئه و رو پا ده بینیێ وئه وروپاناتوانیێ خۆی به بێ تو رکیا پێنا سبکا ت ، ئا یا د وا ی سێ سا ڵ هێشتاله سه رئه متێروانینه یت ؟

–به داخه وه له چه ندساڵی ڕابردوودا دا نو ستا ند نه کا نی نێوا نئه وروپا وتورکیا که مێ سستبوو ه . ئه مکا ره ڕه نگه به هۆی ڕاستره وه توندره وه کانوسیسته می فه رما نڕه وا ومیلیتا ریسته کا نه وه بێتکه ڕه وتی تورکیا یا نبه ره ویه کێتی ئه وروپا داخستووه ، سه ره ڕا ی ئه مه شنا ڕه زایه تی له وڵا تا نی ئه ورو پا دا به تا یبه تی له نا و موحا فیزکا ره کا نی فه ره نسا وئه ڵما نیا دا هه یه وبه شێوه یه کی لێبراوانه دژبه ئه ندا مبوونیته وا وه تیا نه ی تو رکیا تێد ه کۆشن . هه ربۆ یه شه ئه ممه سه له یه ڕووبه ڕووی کێشه بۆته وه وبه وئه ندازه یه نه ما وه که د ووسا ڵله مه وپێشبه ڕوونی د ه بینرا . له به رئه مهۆیه ئه مکا ره نیگه رانم

د ه کا تبه ڵامنا مخا ته گریا ن ، له به رئه وه ی له بنه ڕه تداچیرۆکنوسموئه گه ر کا تێکیشبگریمله به رئه وه یه که نیگه را نم بۆفه نتازیای په رتوکه که م.

*به هۆی فه نتا زیا ی په رتوکه کا نتا نه وه ، به شێوه یه کی به رد ه وامهه ڕه شه یه کی زۆر له لایه نگروپه نا سیۆنا لیسته توندڕه وه کا ن ومه زهه بییه زۆرده مارگیره کانه وه ڕووبه ڕووی تۆوئه وانیتربۆته وه .ئایا ئه مکا ڕه کا ریگه ری له سه رژیا نی تۆلێره و ژیانی ڕووناکبیریی له تورکیاداهه یه ؟

– به ڵا به د ڵنیا ییه و ه کا ریگه ری له سه ر ژیا نمجێهێشتو و ه . له ڕا ستید ا منبه پا سه وا نگه لێکی تا یبه تییه وه د ه ژیم وژیا نبه پا سه وا نییه و ه شتێکی خۆ ش نییه . به د ه رله مه ، هێشتا شنیگه را نی ئه وراستره وه توندڕه وانه موهه نوکه ش هێرشی ڕۆژنا مه کا نبۆسه رمنبه رد ه وامه . بینینی ئه مهه نگا وانه ید ژبه منن ، نیگه رانم ده که ن.

سه ره ڕای ئه مه ش، هه مووساڵێك بۆماوه ی کۆرسێکی خوێندنوانه له زانکۆی کۆڵۆمبیا د ه ڵێمه وه ، په رتوکه کا نم له سا تی بڵاوبوونه وه دا ن ، حه زد ه که مبۆ کۆبوونه وه کانبرۆم . له د ه ره وه ی تورکیا ، سه رقا ڵی گه شتّه کا نمموخۆ شبه ختا نه (یا خودبه دبه ختا نه)نزیکه ی نیوه ی یا خود زیا ترله نیوه ی کا ته کا نمبۆوا نه وتنه وه وشتگه لێکیله وجۆ ره ته رخا نکرد ووه . د ووسا ڵی ڕابردووله تورکیا بووم ، ڕه نگه ئه مه تا ئه ندا زه یه کپه یوه ندی به خه ڵا تی نۆبڵه وه هه بێت . نا وبا نگمزیا تروزیا تربوو، به ڵامدواجا رهه رگه ڕامه وه ، له ئه سته نبوڵ مرۆڤایه تیمبینی، ئاااهمنده زانم چمرۆڤا یه تییه کله ئه سته نبوڵدا هه یه . نا توا نمژیا نبه بێ ئه سته نبوڵبدۆزمه وه . منئێستا شله شه قا مه کا نی ئه سته نبوڵدا م وده نۆڕموچێژده بینمودرێژه به نو سینی چیرۆکد ه ربا ره ی ئه سته نبوڵی راسته قینه ده ده م.

* به مچه شنه د ێیته به رچا وکه هه وڵ د ه د ه یتله نێوا نژیا نله ئه سته نبو ڵ وگه شه کانتومرۆڤێکی سیاسیو هونه ڕمه ندبووندا ، بگه یته هاوسه نگییه ك؟

– به ڵا ، نا چا رمئه مکا ره بکه م . بۆ نمونه مندوورخراوه نیمو ئه وانه ولده ده ن منو ه کدوورخراو ه یه کنا وزه د بکه ن . من د ه ڵێم (نه خێر ، مندوورخراو ه نیم) ، من خۆمله تورکیا چوومه ته د ه ره وه ، ئه گه ر بمه وێ هه رکا تێکحه زبکه مئه وا د ه توا نم سا ڵی (٣٦٥) رۆژلێره بژیم . به د رێژایی ئه و نیوسا ڵه ی د ه ستبه تا ڵم ، له نیویۆرکد ه ژیم وگه شتشتێکی با شه ، به ڵا منا مه وێ خۆ م بچوکبکه مه وه وخۆ مبکه مبه قوربا نی . ڕه نگه هۆکاره که شی ئه مه بێکه من وا به سته ی کلتورێکمهیچکا تێککۆلۆ نیا ل وقوربانی نه بووه . حه زناکه مخۆم بکه مه قوربا نی هێزه نێود ه وڵه تییه کا ن یا خود خۆ مبه قوربا نی د ه ستی د ه وڵه تی تو رکیا نیشا نبد ه م . له سه ر پێی خۆ م ڕاوه ستاوم، ده ژیم، چێژله نوسینی په رتوکوها وشێوه کا نی وه رد ه گرم ، به م چه شنه د ه نۆڕمه ئه مژیانه .

*ناته وێ پردێکی په یوه ندی دروست بکه یت ؟

– پرد ی په یو ه ند ی قسه یه کی د ووبا ره یه که به هۆ ی تو رکبو ونمه و ه به سه رمندا د ه سه پێند ر ێ ، بێگو ما نیه که مینشت که هه رمرۆڤێکد ه رباره ی تورکیا د ه یلێت ، له به رئه وه یه له نێوا نخۆرهه ڵات وخۆرئا وادایه ، به ڵامبه رله وه ی پردێکی په یو ه ند ی بیت ، د ه بێ مرۆ ڤبوونی ئه م کلتوره له خه مه کا نی ، خا ڵه تا ریکه کا نی ، د ید گا نا ما قوڵه کا نی ، د روشمه کا نی ، ئومێدبوونبه ئاینده ، ساته هه نوکه ییه کانی، لاوازیوبه دبه ختییه کانییه وه تێبیگه یت.

به رله وه ی بڵێین (پرد ی په یو ه ند ی) یا خود هه رشتێکی له وشێو ه یه ، ئه رکی منبینینی ئه ما نه یه . حه زبه ئه مجۆ ره نما یشا نه یا خود به رنا ما نه نا که م ، منله بنه ڕه تدا ئه هلی ئه د ه بمو چیرۆکد ه نو سم . به ڵا له په رتوکه کا نمدا ، ڕه هه ندێکی فه لسه فیشی تێدایه . وتارد ه نوسم، تێروانینمد ه رباره ی کلتوره کانوسیاسه تده خه مه ڕوو، به ڵا مله قۆ نا غی یه که مدا منله بنه ڕه تدا چیرۆکخوا نموزۆرینه ی ئه مچیرۆکا نه ش ده رباره ی خه ڵکه .

*ئێستاشچیرۆکێکی بێوێنه تبۆ پێشا نگا ی په رتوکی فرانکفۆرت (٢٠٠٨) هێنا وه که به (مۆزه خا نه ی بێگه ردیی) ناوده برێت، ئه مچیرۆکه رۆمانێکه ده رباره ی عه شق، بێگوما نچیرۆکی

عه شقێکی سه رسو ڕهێنه رد ه ربا ر ه ی
ئه سته نبو ڵوهه روه ها مۆزه خا نه کا نی .
پێموا یه ئه مه یه که مینرۆما نه له مێژووی
ئه د ه بيا تدا که مۆزه خا نه یه کی تا یبه ت
به خۆی هه یه .

–به ڵام (مۆزه خانه ی بێگه ردی) ده رباره ی
عه شقی (که مال) ، مرۆ ڤێکي وا به سته یه
به چینه با ڵاکانی کۆمه ڵ، که سێکه
هه ند یکجا روه کچینه با ڵا کانی کۆمه ڵگا
وه سف ده کرێت. ئه و له سا ڵی (١٩٧٥) دا
ته مه نی (٣٠) سا ڵه و عه شقی سه رشێتانه ی
بۆ خزمێکی دووریان واتانه وه ی
کچه ئامۆزایه کی که ناوی (فۆسانه)
وکا رمه ندی فرۆشگا یه وته مه نی (١٨)
سا ڵه به ڵام زۆرجوانه . ئه وتا ئه ندازه یه ك
بۆ قه ره بووکردنه وه ی شکسته که ی که
به د ه سته وه گرتنی د ه ستی فۆ سا نه ،
هه رشتێ فۆسانده ستی لێده دات،
ئه واکه ماڵه هه رده ستی پێڕابگاتکۆی
د ه کا ته وه وسه ره نجا ممۆزه خانه یه کله و
شتا نه د روستد ه کا تکه له ڕۆما نه که دا
باسکراون.

(مۆزه خانه ی بێگه ردی) ی منیش
مۆزه خانه یه کی ڕاسته قینه یه ، هه وڵده دات
سه رجه مشته کا نیه ورد ه کا رییه وه له
شوێنی خۆیدا نما یشبکا ت . نزیکه ی (٦)
شه شسا ڵه ئه مشتا نه بۆئه ممۆزه خانه یه
کۆده که مه وه ، خانوویه کمکری که نزیکه ی
(١٠) سا ڵله مه وپێش، به شێکی ئه م
چیرۆکه له وێداڕوویداوه، ئه وخانووه م
کردبه مۆزه خانه وهه رله به رئه مه ش
(مۆزه خانه ی بێگه ردیی) هه ممۆزه خانه یه
وهه مرۆمانه . چێژی ئه مرۆمانه وئه و
مۆزه خانه یه ، دوای ئه مه دووشتی
به ته واوه تی جیا وازن، ئه ومۆزه خانه یه
نمو نه یه کی بینرا وی ڕۆ ما نه که نییه و
ڕۆمانه که ششیکردنه وه یه کی نوسراوانه ی
مۆزه خانه که نییه ، ره نگه ئه مدوو نما یشه
له چیرۆکێکدا یه کانگیربن.

* کا تێکد ه چینه مۆزه خانه که ، د ه زانین
ته نها به د ه ستلێد ا نو بینینی ئه و شته
گچکانه ی له په رتوکه که دا ده رده که ون،
چیر ۆ که که بهێنینه خه یا ڵی خۆ ما نو
قا ره ما نی چیرۆکه که له کۆتا ییدا د ه ڵێت
هه موا ند ه بێ بزا ننکه ژ یا نێکی خۆ شم
گوزه راندووه ، ئا یا تۆوه کئۆرها نپا موك
ژیانێکی خۆشده گوزه رێنیت؟

– ژیا نێکی زۆ ر خۆ شمهه یه ، خۆ شحا ڵم
خوێنه رانبه (٥٨) زما نبوونه ته خوێنه رم .
میلیۆنه ها خوێنه رمهه یه ، په رتوکه کانمله
قوڵاییدڵمه وه ده نوسم وهه رشتێ
ده ینوسم، ئه وانیشده یخوێننه وه .
کا تێکته مه نم (٢٥) سا ڵا نبو و بیر مله و ه
ده کرده وه که له توانا مدایه ژیانێکی
له مه خۆ شترمهه بێت ، هه ربۆ یه شه وازم
له وێنه کێشی هێنا و روومکرد ه نوسین .
هه ندێکجار بیرله وه ده که مه وه که
سه رجه مخه یا ڵه کانمد ه رباره ی ناو با نگو
پێگه ، ها توونه ته دی وزۆرله وه شزیاترن
که چاوه ڕێمده کرد . ده بێ به ڕاشکاوییه وه
بڵێممننوسه رێکی به خته وه رم .

سه رچاوه :
http://www.iranpoetry.com/